

<p>Referat fra møte i Kontaktgruppen mellom Human-Etisk Forbund (HEF) og Mellomkirkelig råd (MKR) for Den norske kirke</p>	<p>Mandag 22. november 2021 kl. 13.00 – 15.00</p> <p>Sted: <i>I møterom hos HEF samt deltagelse på nett</i></p>
<p>Til stede:</p> <p><u>HEF:</u> Marit Øimoen, Didrik Söderlind, Christian Lomsdalen (med på nett fram til ca. 14.15) og Lars-Petter Helgestad</p> <p><u>MRK:</u> Oddbjørn Leirvik, Peder Gravem (med på nett), Ingeborg Sommer, Halvor Nordhaug (fra 13.35), Berit Hagen Agøy og Steinar Ims</p> <p>Meldt forfall:</p> <p><u>HEF:</u> Sina Inngjerdingen (ny leder av Humanistisk Ungdom), Trond Enger</p>	

Ordstyrer: Lars-Petter Helgestad og Didrik Söderlind

Referent: Steinar Ims

Saksliste:

Møtet begynte med kort velkomst og presentasjon av nye medlemmer i gruppen:

- Ny leder av HEF, Christian Lomsdalen.
- Ny leder av Humanistisk ungdom: Sina Inngjerdingen (ikke til stede på møtet – presenteres neste gang).

1. Humanismebegrepet:

På møtet 12. november 2020 åpnet vi for en samtale om Humanismebegrepet. Oddbjørn hadde meldt inn saken og sa bl.a.: «Humanisme finnes i flere religiøse og sekulære tradisjoner, og derfor ville det være mer saksvarende å snakke om religiøse humanister og sekulære humanister. Det er delt eiendomsrett til humanismebegrepet, og det vil være ryddigere om HEF ikke bare bruker humanisme.» (Se referat fra 12. november 2020, vedlagt her).

Som en oppfølging av denne samtalen deles Morten Fastvolds «Humanismens idéhistorie. Frihet, likhet og menneskeverd» ut til de som ikke har boken fra før. Dersom noen ikke kan komme på møtet, kan de bestille boken her: <https://www.humanistforlag.no/humanismens-idehistorie-frihet-likhet-og-menneskeverd.6361850-325676.html>

Refusjon for utlegg ordner MKR for sine medlemmer i gruppen (til orientering). Vi satser på en samtale om boken på neste Kontaktgruppemøte i 2022.

Som et oppspill til neste møte nevnte Didrik at han tror «Human-etikk» som begrep kommer til å gå ut av bruk og bli erstattet av «Humanisme» (Slik vi bl.a. finner det i «Humanistisk ungdom»).

2. Mandattekst til gruppen.

Didrik har etter innspill fra Berit flikket på tekstforslag som han legger fram på møtet.

Mandat for kontaktgruppen mellom Den norske kirke og Human-Etisk forbund

Kontaktgruppens formål er

- Å opprettholde og forbedre dialogen mellom HEF og Dnk, for å bedre forstå hverandre og våre livssyn.
- Å tilrettelegge for samarbeid i saker vi kan stå sammen om, og unngå unødige konflikter og misforståelser i saker vi er uenige om.
- Å gjøre hverandre til enda bedre bidragsyttere til norsk livssynsliv.

Kontaktgruppens oppgaver er

- Samle deltagerne i kontaktgruppen til møte fire ganger i året (eller etter behov). Ansvar for møtene alternerer. Referater er offentlige.
- Gjennomføre seminarer og andre arrangementer, gjerne i samarbeid med andre aktører.
- Ved behov produsere felles uttalelser som innspill i norsk tros- og livssynsdebatt.

Kort runde på funksjon av mandatteksten og bruk av den i offentligheten.

Vedtak: *Mandatteksten fungerer godt slik den står nå. Kan brukes for å forklare og synliggjøre Kontaktgruppens arbeid. Kan være et poeng å gjøre den synlig i HEF og Dnk.*

3. Oppfølging av fjorårets ide om seminar: «Religionskritikk på kryss og tvers – religionskritikk overfor minoriteter – religiøs selvkritikk»

Se momenter fra innkallingen etter samtalereferat.

Fra samtalen:

Gruppen drøftet om dette er like aktuelt som før korona – som medførte at seminaret ble utsatt flere ganger.

- Et klart – JA – på dette spørsmålet:
 - Økt jødehat.
 - Økt hat mot andre grupper.
 - Økende hets mot samer.
 - Skjerpet språkbruk også fra jødiske miljøer. Hva gjør dette med spørsmålet om religionskritikk overfor f.eks. den/de jødiske minoriteten(e)? Hva med andre miljøer?
 - Minoritetene må med. Kan DMT være med? Ønsker minoriteter å være med?

Gruppen drøftet frem og tilbake behovet for å ha minoritetsstemmer med på seminaret. Muligens også Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn.

- Utgangspunkt for planlagt seminar var HEFs kjøreregler for religionskritikk. Hva var tanken bak det?

- Ikke noen bestemte saker som aktualiserte det der og da (?). Ny-ateismen? Satte spor i den offentlige samtale uten å prege Norge. En del folk i HEFs leir som er ekstremt rasjonalistisk.
- Fokus på maktforhold – som er bra.

Forslag til overskrift: «Religions- (og livssyns-) kritikk og maktforhold»

- Begrense det til «maktforhold»? Maktforhold – noe uklart hva som er tema da?
- Utgangspunkt for spørsmålet om kritikk av minoriteter: Hvordan kan en fra Dnk kritisere jøder eller samer i Norge? Sitter definitivt som en som har utøvd makt!
- Dette er jo det vi trenger å snakke om på seminaret. Hva med scientologiene som mafia heller enn religiøs minoritet? Ha folk til å snakke om feilgrep som våre organisasjoner har gjort.

Alternativ tittel:

«Religion, livssyn og makt»/ «Religion, livssyn, kritikk og makt»

«Tro, livssyn og makt. Religionskritikk i et samfunn av majoriteter og minoriteter»

- Hvor kritiserer vi ut ifra? Hva er ståstedet? Er dette et mål å finne? Finnes det et overgripende sted som vi kan utøve kritikk fra? Eller blir en slik kritikk en alles kamp mot alle?
- To hovedmålsetninger: Bevisstgjøring om at maktrelasjonene alltid ligger der. Bevisstgjøring. Sender og mottager-relasjon. Kjøreregler. Hva er minste felles multiplum? Hvordan fremfører vi kritikken på en akseptabel måte? Inkludert et historisk perspektiv.
- Selv om HEF er minoritet – lett å kritisere fordi HEF representerer en type kulturell majoritet.

Forslag til innledere:

- Didrik: Snakke om kjørereglene HEF laget.
- En ekstern: Kirkens og HEFs historikk på dette feltet.
- Erfaringer fra møte med japansk rasisme. Interessant. Eksotisk og «morsomt» som gjest. Even Gran kan sikkert snakke om dette perspektivet (Han har skrevet boken «Hedningsamfunnets historie. Et halvt århundre med rabalder»).

For hvem er seminaret?

Den opplyste offentlighet.

Hvordan tematiseres dette i media?

Lena i Morgenbladet. Bjørgulv Braanen (KK).

Dagbladet. 70-tallet og framover. De fasiliterte aksjon mot statskirke.

Vi har et selvpålagt, dialogisk språk som media ikke bruker.

Hvordan Dnk er utsatt for religionskritikk,

og hvordan Dnk responderer på det.

Vedtak:

Didrik og Steinar ser på dette videre. De sender ut noe før neste møte som deltagerne i Kontaktgruppen bes respondere på.

FRA INNKALLINGEN:

Her ble alt utsatt grunnet korona – men er vi nå klar for å arrangere et slikt seminar – og hvordan tenker vi om dette tema nå?

Fra referat fra møtet 12. november 2020:

«Sak 3: Religionskritikk overfor minoriteter

Berit innledet til samtalen ved å referere til at på forrige møte kom det opp at det er krevende å drive religionskritikk overfor minoriteter.

Didrik minnet om at både kirken og HEF har en historie med overgrep mot minoriteter, og dermed vil det alltid være et vanskelig maktforhold. Vi må frigjøre oss fra fortidens grums og snakke med de gruppene det gjelder, og spørre dem til råds om hvordan en vi kan diskutere krevende tema.

Berit la til at begge parters fastlåste oppfatninger av hverandre gir en vanskelig dynamikk i dialogen.

Oddbjørn sa at religionskritikken må være både moralsk og intellektuell, som eksempel vil samtale om dagens situasjon i Israel og Palestina inneholde moralsk kritikk, mens kritikk av førkristne tradisjoner kan være mer intellektuell.

Vi har ikke i Norge hatt en religionskritikk overfor samisk religion eller jødedom, det folk flest forbinder med religionskritikk er ofte Muhammed-karikaturene. Det som kjennetegner det norske samfunn, er fravær av religionskritikk.

Didrik minnte om at HEF er i forkant når det gjelder kritikk av konspirasjonsteorier og kritikk av alternativbransjen. God religionskritikk forutsetter kunnskap om religion.

Oddbjørn spurte om vi finner tendenser til religionskritikk blant minoriteter. For 20 år siden var det få muslimer i Norge som offentlig kritiserte islam, i dag er situasjonen annerledes. Det er ikke uproblematisk, men flere muslimer står fram med kritikk, noe som kan tolkes som at muslimer som gruppe kjenner seg tryggere i det norske samfunnet. Andre grupper som jøder, opplever seg mer sårbare og er ikke klare for selvkritikk.

Berit minnet om «urfolksromanitikk» som kan gi seg utslag i at det er vanskelig å kritisere urfolk.

Lars Petter foreslå at MKR og HEF sammen arrangerer et seminar om denne tematikken, og forslaget fikk tilslutning.

Jens sa at vi må invitere livssynsminoritetene, også kristne, til å være med i et slikt seminar. Det ble også minnet om at medias rolle, f.eks. Brennpunktserien, er relevant.

Steinar fortalte at religionskritikk ligger inne i forslaget til ny strategi for STL.

Vedtak: HEF og MKR arrangerer et seminar om religionskritikk og minoriteter etter påske. Representanter for livssynsminoritetene inviteres med.»

Vi kan i denne sammenheng kort peke på STLs nye strategi (2021-23) som har følgende paragraf (ref. Steinars siste kommentar i referatet ovenfor):

3. Den sentrale kunnskapsarena om tros- og livssynsmangfoldet

STL skal i perioden aktivt bidra til en åpen og kunnskapsbasert samtale om tros- og livssynstradisjoners og -individets rolle og bidrag i samfunnet. STL skal arbeide for at religionskritikk settes inn i en helhetlig og nyansert sammenheng som fungerer konstruktivt og samfunnsbyggende.

- STL bidrar til en kunnskapsbasert samtale om tro og livssyn.
- STL bidrar til en kunnskapsbasert og konstruktiv kritikk av religioners og livssynssamfunns roller i det norske samfunnet.
- STL er en frimodig pådriver for dialoger og diskusjoner om sosiale spørsmål i samfunnet og responderer på aktuelle problemstillinger.

- STL arbeider for forståelsen av at det finnes spilleregler for offentlige tros- og livssynsdebatter og arbeider for at tros- og livssynssamfunnene står opp for hverandre der
- disse brytes. (https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/mellomkirkelig-rad/2021/april/mkr%2017_3_strategi%20for%20samarbeidsr%C3%A5det%20for%20tros-%20og%20livssynssamfunn%20stl%202021-2023.pdf)

4. Forslag til ny opplæringslov

Hva sier forslaget om utviklingen på tros- og livssynsfeltet, innen skolen og i samfunnet?

Dette siste sakspunktet må vi se om vi rekker å komme innom. Lenke til det svært omfattende forslaget finner dere her: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-opplaringslov/id2868810/>

Saken ble ikke behandlet på møtet.

5. Nye møtedatoer

a) Neste møte hos MKR, Dnk:

- mandag 28. februar kl. 12-14

b) Seminar i regi av HEF og MKR, Dnk med (arbeids)tittelen: «Tro, livssyn og makt. Religionskritikk i et samfunn av majoriteter og minoriteter»

- tirsdag 5. april (ca. kl. 16-20)

c) Siste møte før sommeren hos HEF:

- mandag 13. juni kl. 13-15